

СТАРЫ БАЦЬКА

Беларуская народная казка

сайт: www.time.brest.by

ЗМЕСТ

СТАРЫ БАЦЬКА	3
СТАРЫЙ ОТЕЦ	9
СТАРЫ БАЦЬКА (Адам Станкеві)	13
НЯМОГЛЫ БАЦЬКА (Уладзімір КАРАТКЕВІЧ)	17
ЛОПАЎШЧЫНА (Уладзімір ЯГОЎДЗІК) ...	32

СТАРЫ БАЦЬКА

Даўней было так: як састарэе бацька, то сын завязе яго ў глухую пушчу ды і пакіне там...

Вось аднаго разу павёз сын бацьку ў пушчу. Шкада яму бацькі — моцна любіў ён яго, але што зробіш? Не павязеш — людзі смяцца будуць: старых, скажуць, звычайў не трымаецца. Яшчэ з сяла выганяць...

Едзе ён так маркотны, аж бацька і кажа яму:

— Няўжо ты, сынку, мяне, старога ды нядужага, аднаго ў пушчы пакінеш?

Падумаў сын, змахнуў слязу і кажа:

— Не, бацька, не пакіну. Але для людзей хоць трэба зрабіць гэта. Уночы я прыеду па цябе, забяру і буду трымаць да смерці ў цёмнай каморцы, каб ніхто не бачыў.

Так сын і зрабіў.

Як прыйшла ноч, прывёз ён бацьку з пушчы ды схваў у цёмнай каморцы.

Здарылася няшчасце: град усё жыта выбіў, і няма чым нават новага пасеяць.

Прышоў сын да бацькі ў цёмную каморку, бядуе:

— Што рабіць? Не пасеем жыта — і налета без хлеба будзем.

Бацька кажа:

— Не, сынку, пакуль я жыў, без хлеба мы не будзем. Слухай мяне. Як ты быў яшчэ малы, тады я гумно ставіў. А ў тым годзе быў вельмі ж добры ўраджай.

Дык я немалочаным жытам гумно накрыў. Здзяры страху, абмалаці і мецьмеш насенне.

Сын так і зрабіў. Садраў страху з гумна, абмалаціў і пасеяў увосень

жыта.

Суседзі дзівяцца: адкуль ён насенне ўзяў?

А сын маўчыць, бо нельга ж прызнацца, што гэта стары бацька яму памог.

Прышла зіма. Няма чаго есці. Зноў ідзе сын да бацькі ў цёмную каморку.

— Так і так,— кажа,— давядзецца з голаду паміраць...

— Не,— кажа бацька,— з голаду не памром. Слухай, што я табе скажу. Вазьмі рыдлёўку ды пакапайся ў хаце пад лаваю. Там я некалі, як быў яшчэ малады і дужы, закапаў трохі грошай на чорны дзень. Жыццё, сынку, пражыць — не поле перайсці: усё можа здарыцца. Так я думаў, так і рабіў.

Зарадаваўся сын, выкапаў бацькавы грошы і купіў збожжа. Сам з сям'ёю хлеб есць ды яшчэ і суседзям пазычае. Вось яны і пытаюцца ў яго:

— Скажы ты нам, браце, адкуль ты хлеб бярэш?

Прызнаўся сын.

— Бацька,— кажа,— мяне корміць.

— Як жа так? — дзівяцца

суседзі.— Ты ж завёз свайго бацьку ў лес, як і ўсе добрыя сыны!

— Не,— кажа ён,— я не рабіў так, як вы робіце, а пакінуў бацьку пры сабе дажываць веку. Затое, як прыйшла бяда,— бацька мне і памог. Старыя людзі большы розум маюць, чым маладыя. Перасталі з таго часу сыны бацькоў у пушчу вазіць, а пачалі пад старасць шанаваць іх і даглядаць.

Тлумачэнне слоў

Мецьмеш — будзеш мець.

ЗМЕСТ

СТАРЫ БАЦЬКА	3
СТАРЫЙ ОТЕЦ	9
СТАРЫ БАЦЬКА (Адам Станкеві)	13
НЯМОГЛЫ БАЦЬКА (Уладзімір КАРАТКЕВІЧ)	17
ЛОПАЎШЧЫНА (Уладзімір ЯГОЎДЗІК) ...	32

СТАРЫЙ ОТЕЦ

В старину бывало так: как состарится отец, сын завезет его в глухую пущу и и оставит там...

Вот однажды повез сын отца в пущу. Жаль ему отца — сильно любил он его, но что сделаешь? Не повезешь — люди смеяться будут: старых, скажут, обычаев не держится. Еще из села прогонят...

Едет он так унылый, а отец и говорит яму:

— Неужели ты, сынок, меня, старого и хворого, одного в пуще оставишь?

Подумал сын, смахнул слезу и говорит:

— Нет, батя, не оставлю. Сделаю это только для вида. Ночью я приеду за тобой, заберу и буду прятать до самой смерти в темном чулане, чтобы никто не видел.

Так сын и сделал.

Когда настала ночь, привез он отца из пущи и спрятал в темном чулане.

Случилось несчастье: град всю рожь выбил, и нечем даже новую

посеять.

Пришел сын к отцу в темный чулан, горюет:

— Что делать? Не посеем рожь — и через год без хлеба будем.

Отец говорит:

— Нет, сынок, пока я жив, без хлеба мы не будем. Слушай меня. Когда ты был еще малышом, я тогда гумно ставил. А в том году был очень уж хороший урожай.

Вот я необмолоченной рожью гумно и накрыл. Сдери стреху, обмолоти и будут у тебя семена.

Сын так и сделал. Содрал стреху с гумна, обмолотил и посеял осенью рожь.

Соседи удивляются: откуда он семя взял?

А сын молчит, ведь нельзя же признаться, что это старый отец ему помог.

Пришла зима. Нечего есть. Опять идет сын к отцу в темный чулан.

— Так и так,— говорит,— доведется с голоду помирать...

— Нет,— говорит отец,— с голоду не умрем. Слушай, что я тебе скажу. Возьми лопату и покопайся в доме под

скамьею. Там я когда то, когда был еще молодой и крепкий, зарыл немного денег на черный день. Жизнь, сынок, прожить — не поле перейти: все может случиться. Так я думал, так и делал.

Обрадовался сын, выкопал отцовы деньги и купил зерна. Сам с семьей хлеб ест да еще и соседям занимает. Вот они и спрашивают его:

— Скажи ты нам, брат, откуда ты хлеб берешь?

Признался сын.

— Отец,— говорит,— меня кормит.

— Как же так? — удивляются соседи.—

Ты же свез своего отца в лес, как и все хорошие сыновья!

— Нет,— говорит он,— я не делал так, как вы делаете, а оставил отца при себе доживать век. Зато, когда беда пришла,— отец мне и помог. У старых людей ума больше, чем у молодых.

Перестали с той поры сыновья отцов в пущу возить, а начали под старость оберегать их и досматривать.

ЗМЕСТ

СТАРЫ БАЦЬКА	3
СТАРЫЙ ОТЕЦ	9
СТАРЫ БАЦЬКА (Адам Станкеві)	13
НЯМОГЛЫ БАЦЬКА (Уладзімір КАРАТКЕВІЧ)	17
ЛОПАЎШЧЫНА (Уладзімір ЯГОЎДЗІК) ...	32

СТАРЫ БАЦЬКА (З твораў кс. Адама Станкевіча)

"Пазнай сябе - будзе з цябе", -
гаворыць беларуская прымаўка.

З твораў кс. Адама Станкевіча:

"Кажуць: "што край, то звычай, што сяло, то нораў, а што галава, то розум. У адным месцы быў звычай – дабіваць старых людзей, каб яны дарма ня елі хлеба, калі ня могуць працаваць.

Часамі і самі старыя прасіліся, каб іх дабівалі, бо, ведама, ім цяжка было лыпаць вачыма, чакаць, пакуль ім дадуць есці або піць. От жыў адзін чалавек, у яго многа было дзяцей, ды ўсе ўдалыя, добрыя. Зусім састарыўся бацька, а яны яго слухаюць, шануюць. Але от давай суседзі прыставаць, каб яны дабілі свайго бацьку-дармаеда, бо ён ужо вельмі стары і ні да чаго ня гож. Шкода дзецям старэнькага бацькі. І схавалі яны яго ў пограб дый носяць яму туды цішком есці і піць. Доўга жыў стары ў пограбе. Ляжыць сабе на саломе і

Богу моліцца, а як суседзі разыдуцца на працу – ён высунецца з пограба, паглядзіць на яснае сонейка, пагрэецца й зноў схваецца ў пограб. Малыя ўнукі і праўнукі прынясуць яму туды суніц або другіх ягад, а ён есць і кажа ім казкі. А то забягуць да яго маладзіцы або дзяўчаты, паюць яму ў пограбе песні, чэшуць голаў. А сыны, ужо барадатыя, часта прыходзяць да старэнькага бацьку пагаварыць пра гаспадарку ды пытаюць старога: калі і што дзе сеяць, як лепш абрабляць поле, як даглядаць жывёлу. Старэнькі ўсё ім кажа, усяму навучыць. Жыве сабе стары бацька, а дзеці дый унукі рады. Але вось настаў там вялікі голад. Прапаў блізу ўвесь статак. Пухнуць людзі з голаду, жыватамі качаюцца – няма за што рук залажыць. Панеслі дзеці старэнькаму бацьку апошні хлеб, а ён дый кажа ім, каб яны садралі з будынкаў стрэхі дый вымалацілі тую салому.

Паслухалі дзеці старэнькага бацькі, садралі стрэхі дый давай малаціць старую салому. Глядзяць, аж на таку так многа зярнят, што хваціць хлеба да

новага ўраджаю. Пытаюць суседзі, адкуль у іх хлеб, а тыя і расказалі ім, што гэта іх навучыў стары бацька, каторага яны хаваюць у пограбе. Пашлі ўсе суседзі, старыя і малыя, у пограб к старэнькаму дый вынеслі яго на руках. Доўга яшчэ пасля таго жыў старэнькі бацька. От з тае пары годзе дабіваць старых людзей, а пачалі ім службыць, даглядаць іх ды шанаваць."

Спасылка на крыніцу
<http://goo.gl/sZq2mX>

ЗМЕСТ

СТАРЫ БАЦЬКА.....	3
СТАРЫЙ ОТЕЦ	9
СТАРЫ БАЦЬКА (Адам Станкеві).....	13
НЯМОГЛЫ БАЦЬКА (Уладзімір КАРАТКЕВІЧ)	17
ЛОПАЎШЧЫНА (Уладзімір ЯГОЎДЗІК) ...	32

НЯМОГЛЫ БАЦЬКА

Уладзімір КАРАТКЕВІЧ

Быў калісьці — так, даўно, што Месяц толькі-толькі яшчэ з'явіўся на нашым Небе, — у людзей на зямлі такі паганы звычай: не карміць старых бацькоў.

Дзікія былі людзі. Дзікія-найдзікія. Аж цяпер сорамна ўспамінаць пра іх, такія дзікія. Як убачаць, што маці або бацька больш ахвотна на сонейку грэецца, чым косіць ці жне, дык адразу завозяць іх на калёсах або на санях у глухі лес, пакідаюць трохі ежы і едуць дахаты. А калі тыя хлеб з'ядуць, то або памруць з голаду, або застынуць, або дзікая зверына іх разарве.

Такі быў Закон. І хто Закона трымаўся, таго хвалілі. А хто не трымаўся, таго маглі выгнаць у дзікую пушчу.

Ты пачакай іх да канца вінаваціць. Страшэнна цяжка, у голадзе і холадзе, жылі тыя дзікія людзі. Частыя былі неўраджаі, таму запасаў аніякіх не

было і быць не магло. А ўродзіць некалькі гадоў запар — з'являцца ворагі. І ўжо абы аддай ім, або ляж у сечы. Таму кожныя рукі лічыліся: ці могуць яны яшчэ трымаць касу або меч? А калі ўжо не могуць, калі толькі кавалак да рота нясуць — нашто яны?

Адводзіў чалавек у лес старога бацьку і ведаў: ягоныя дзеці тое самае з ім зрабяць. Як ты віншуеш, так табе і дзякуюць. Бо жылі гэтыя людзі па адзіным законе — законе карысці.

Дык вось, жыві сярод тых людзей у адной лясной вёсцы малады чалавек. А імя яму было Пятро.

— Глядзі, — аднойчы сказаў Пятру сусед Гнат, — бацька твой ужо вось-вось пачне кароткай касою ў месцы касіць. Рыхтуйся

— Да чаго? — нібы не зразумеў Пятро.

— Ваўкоў гадаваць.

А Гнат быў адзіны такі на вёску. І было ў таго Гната багата (таксама бедна, але болей, чым у суседзяў, і таму, як воўк за падлу, болей іншых трымаўся ён за Закон), і быў той Гнат самы большы гад. І голас меў у грамадзе.

Зірнуў Пятру на бацьку — сапраўды, у таго рукі-ногі саслабелі, за сахой не пройдуць, лука не нацягнуць. Зусім нямоглы чалавек.

І стала тут Пятро неяк непамысна. Ну нібы выпадкова муху праглынуў. Не ведае, што з ім такое. Проста кепска. А бацька глядзіць на яго і нічога не кажа.

Пятро забыўся на тую размову з суседам, ды надышла восень, і паклікалі яго пад вясковы супольны дуб. Прыйшоў ён, а там ужо грамада шуміць, віруе. І больш за ўсіх каламуціць вадку ў тым віры Гнат. Крычыць, рукамі махае, як малы.

— Чаго марудзіш, Пятро?! — гарлае, аж у вачах туман. — Гані ў лес ваўчыны недаедак.

— Ты чаго гудзіш, як свіння? — раз'ятрыўся на яго Пятро. — Чаго так пільна хочаш? Крыві чужой?

— Згінуў твой стары грыб. А калі згінуў, трэба яго рваць з каранем. А то ад яго і на здаровыя зараза пойдзе.

Грамада сумуе, але хто галасней крычыць, таго і слухаюць.

— Ты гэта, Пятро... таго... — сказаў урэшце другі сусед, Максім. — Ты,

значыцца... гэна.

Нічога не зробіш. Пайшоў Пятро дахаты. Бацька паглядзеў на яго ўважліва і зняў з калка торбу.

— Кладзі лусту хлеба. Ды меней, меней...

— Дык нашто тады ўвогуле?

— Падумаю яшчэ нейкую ноч. Але ж з пустым жыватом думаць сумна... Сала не кладзі. У хаце прыдасца. Малому... Так, Пятро, так. Закон такі. Ідзі запрагай каня.

Выйшаў бацька з хаты. Цяжкавата яму лезці на калёсы.

— Ты чаго так многа саломы паклаў? Ды мяккай, аўсянай?

— Дык назад жа прывязу.

Едуць вёскаю ў лес. Рэдкія сустрэчныя вочы хаваюць. А некаторыя і падбадзёрваюць старога:

— Нічога, хутка і мы за табою.

І толькі Гнат ля весніц на ўвесь свет гарладзёрыць:

— Правільна, Пятро! Няма чаго ў рот валачы, калі барану валачыць не можаш. Пятро праехаў моўчкі.

Прыняў іх разам з калёсамі

мокры і чорны лістападаўскі лес. Часцей і часцей пачалі трапляцца між дрэў аленевыя, а можа і чалавечыя косці.

Прыехалі. Зрабіў Пятро з яловага лапніку будан, паклаў у салому торбу. Нацягаў сушняку, насек яго дробна. Развёў цяпельца. Дастаў з торбы хлеб, сала, біклажку з віном.

— Гэта нашто? — спытаў бацька. — Бяры ўсё. І салому бяры.

— Татка, — глуха сказаў Пятро, — няўжо ты думаеш, што я цябе тут пакіну?

— І пакінеш. Бо закон. Заб'юць цябе, — сказаў бацька.

— Не бойся за мяне, — адказаў Пятро і паехаў. Заміргаў у гушчары за спіною агеньчык. Знік.

Ноч у лесе, сутонне ў вёсцы. Гнат ля хаты зіркае на воз.

— Салому ўсё ж пакінуў?

— А што? Чысцей будзе!

Усю ноч праварочаўся ў хаце Пятро. А наступнай ноччу, пакінуўшы ў стайні каня, пайшоў крадком у пушчу. Доўга блукаў. Няма агню і няма. Усё, значыцца, ясна. Замарыў бацька агонь, каб лішне не мардавацца. Не паверыў. Дый

праўда, не было такога яшчэ на свеце.

...Аж раптам... "Ёсць ён! Ёсць агонь!
Ёсць!"

Бяжыць ён на агонь. Галіны яму вочы
высцёбваюць. А агонь зусім згасе. І
нібы згасе ля яго скручаная постаць.

— Татка! Татка! — крычыць ён і
спяшаецца. То бацьку абдымае, то косці
аленевыя збірае і кідае ў будан. Памерці
захацеў. Не паверыў.

Ускінуў бацьку — лёгкага — на гершкі
і нясе. А агонь за імі згасе-згасе. Згас.
І чуе Пятро — мокрая ў яго патыліца.

— Ты што, плачаш?

— Плачу. За цябе. Цяпер можна
расказваць. Ведаеш, чаму такіх дужа
старых на вёсцы адзін я?

— Ведаю. Бітва была дзесяць гадоў
назад.

— Так. Напалі. І мы ўсе, хто на
парозе, — перад дарогаю ў лес —
вырашылі патаемна: лепей ужо там
легчы, чым ад сваіх... Усе палеглі, адзін я
застаўся.

Прынёс Пятро бацьку ў хату,
адгарадзіў частку каморы і зрабіў там
пралазы на гару ды ў падпамосце.

Адтуль — на панадворак. І там бацька стаў жыць. Глухой ноччу — у хаце, удзень — у падпамосці і на гары. А ноччу цёмнай і па двары патупае. Як ваўкі жылі, ад усіх хаваючыся. Але жылі.

У той год пала на людзей нібыта нейкая кара. Ураджай быў — на каціную долю, ледзь зіму перажыць.

"Нічога, — думалі людзі, — неяк дажывём да шчаўя. Адсеяцца — ёсць жыта ў ссыпных ямах. А там яно, можа, і ўрадзіць".

Аж не. Напалі якраз перад вясной суседзі (у іх яшчэ горш было), пачалі людзі з імі біцца. Гарэлі свірны, усё насенне ў ямах папаклося — ні гаспадарам, ні суседзям, якіх адбілі. Людзі спачатку раўлі пад супольным дубам, а пасля і рукі апусцілі: жывымі ў зямлю трэба класціся.

Прышоў Пятро дахаты дый кажа бацьку: так вось і так, усе паміраць будзем.

— Кара. Закон пераступіў, — кажа бацька. — Не шкадуеш?

— Не. Зіму разам. І цяпер — усе разам. Такі Закон — мой.

— Нашто ўсе разам? Хадзі, нешта скажу.

...І вось з'явіўся Пятро зноў пад дуб, дзе прыбітая маўчала ўся грамада.

— Усё, — толькі й сказаў сусед Максім, — цяпер дзяцей заб'ю, а пасля і сам. Ані зерня пасеяць... Ну, Пятро?

— Не трэба забіваць, — голасна сказаў Пятро. — Здыміце салому са стрэх. Ад застрэхі-капяжа і да сярэдзіны пакрыцця.

— І што? — скрывіўся Гнат.

— Абмалаціце. І падмяціце дошкі, што знізу падстрэшка.

І праўда, крылі ж страху, беручы неабмалочаныя снапы. Кінуліся людзі на стрэхі. Абмалацілі салому. Змялі разам з пылам зярняткі (столькі іх напала на падстэшкавыя дошкі). Набралі насення, каб хоць сям-так засеяць ніўкі.

— І падзяліцеся сакрэтам з суседзямі, — сказаў Пятро.

— Чаго-о? — узвіўся Гнат. — Ды мы іх...

— Падзяліцеся. Іначай кепска будзе.

На радасцях падзяліліся. І — нібы ад палёгкі, нібы ад падзякі — жыта ва ўсіх пайшло густое, кашлатае, як

мядзвездзь.

— Чаму не да канца стрэхі загадаў агаліць? — спытаў Максім.

— А вось каб вымерзлі ўсходы — тады б аж да казлоў усе кроквы і латы агалілі, але знайшлі б што другі раз у зямлю кінуць.

— Вой, не на дабро такі розум, — сказаў Гнат. — Быці бядзе.

І як накаркаў. Пачало ўжо красаваць, пачало весяліцца жыта, калі аднойчы з'явілася над гаем вялікая галава. Ішоў Велікан. Не з добрых волатаў, а з тых, што народу ў шкоду. Нагой ступіць — вада ў след набягае і робіцца стаў.

— Жыта якое! — загрымеў, як сто перуноў. — Тут і пасялюся.

Наламаў бяргенняў, зрабіў на самай гіганцкай асіне падмосце, а на падмосці з валуноў пабудаваў сабе замак.

— Тут буду сядзець. Збожжа збераце — з'ем. З-пад казлоў збераце, засеяце — і тое з'ем. А пасля вас саміх з'ем.

Паспрабавалі стрэлы ў яго кідаць — не далятаюць стрэлы да замка. Велікан стральцоў злавіў і з'еў, каб астатнім непавадна было. Смяротна затужылі

людзі. Прыйшоў Пятро ў хату.

— Усё, татка. Цяпер прападаць будзем.

— Не шкадуеш?

— І ў соты раз я такі б Закон пераступіў. Цяпер — разам.

— Нашто? — спытаў нямоглы бацька.
— Хадзі сюды...

І зноў сказаў Пятро людзям, што сабраліся пад супольным дубам:

— Нічога мы з ім, Веліканам, не зробім сілаю.

— А нашто сілаю? — высунуўся Гнат.
— Я яму падарункі нашу. Хвалю.

— Ён цябе пазней за ўсіх з'есць... Не, людзі, не хваліць яго трэба, а сабраць дзяцей, асабліва сірот тых, з'едзеных, і хай кожны дзень пад тую асіну яны ходзяць ды плачуць, ды моляць.

— А што з таго? — здзекліва спытаў Гнат.

— Нічога. Толькі сіроцкая сляза мацнейшая за ўсё. А вам, дзеці, я нешта шапну на вуха, хадзіце сюды.

Тыя слухалі без слёз. Бераглі іх для дрэва і замка на ім.

Што раніца, то глухла наваколле

ад плачу дзяцей пад волатам асінай. Ляжаць ніцма адзін да аднаго, плачуць, моляць Велікана. А той толькі з неахайнай барады чырвоныя дзёсны ды белыя зубы паказвае. Так ідуць хвіліны, дні, тыдні. Скора жніво.

— Ну і выплакаў нешта? — спытаў Гнат у Пятра.

А Велікан рагоча на дрэве, як жарабец, і не бачыць, што пад падмосцем зжоўкла лістота.

Гнат зноў баламуціць. І людзі ўжо з рукамі да Пятра падступіліся. А той стаіць спакойна і паверх галоў глядзіць на дрэва:

— А вы цярпенне майце.

...І вось падступіла ўначы дзікая хмара, пачалі з яе лупіць бліскавіцы, заварочаўся дзікай каменнай крушняй пярун, наляцеў ураган. Хр-аснула, ляснула аб зямлю ў хмарах смярдзючай паракні дрэва, з ракатаннем і грукатам пасыпаліся з яго каменныя брылы, пахавалі пад сабой Велікана.

І ўстала над гэтай бясслаўнай магілай вясёлка.

Засыпалі багатае збожжа ў сусекі

і ямы. Велікана пазбавіліся. З суседзямі
мір. Дык не, зноў муціць, падбухторвае
людзей Гнат. Злуецца на іх і на ўвесь
свет. І вось аднаго рання падступілі ўсе з
доўбнямі ды з камянямі да парога
Пятровай хаты.

— Не сваім гэта ён розумам, —
насаджваецца Гнат, — гэта ён у Чорнай
Сілы розум пазычыў.

— Праўда, — сказаў Максім. — Ты
просты розумам. Як мы.

— Так, не сваім, — адказаў Пятро. —
Бацькавым.

— Дык ты ж яго ў пушчу звёз?

— А ноччу назад прывёз.

— Не верце, — раве Гнат. — Конь і
калёсы ў двары былі.

— А я на спіне. Як ён мяне малога.

— Глядзеў я, — залямантаваў Гнат, —
косці ў будане.

— Аленьвыя косці.

Пайшоў Пятро ў хату і вывеў адтуль
бацьку:

— Жылі сілай, а розум забівалі. Жылі
сённяшняй карысцю. Знішчалі "ўчора" і
таму не мелі права на "заўтра".

— Гнаць іх у лес! — гарлае Гнат.

— Закон пераступілі! Што ён такое дзецям сказаў, што дрэва з Веліканам ляснулася?!

— Забыў ты, — сказаў бацька, — што "сіроцкія слёзы дарма не мінаюць, пападуць на белы камень — камень прабіваюць".

Кінуў Гнат камень у Пятра — дзверы ў трэскі разнёс.

— Вось што, — сказаў тады Максім, — правільна ён зрабіў, пераступіўшы такі закон. Болей таго не будзе. Шануйце дабрывію, хай і слабую. Шануйце мудрасць, хай сабе нямоглую. Насіце на руках бацькоў... Кланяйцеся гэтым двум да долу, людзі!

І тыя пакланіліся.

— Ну а ты? — спытаў у Гната Максім.

— А я пры сваім, — сказаў той. — Я свайго, як час прыйдзе, завязу-такі ў пушчу.

— А мы не дамо, — сказаў Максім. — Наш ён цяпер, а не твой. А калі ўжо гнаць кагосьці ў пушчу, дык гэта цябе. Ідзі, вый там на ветах, воўк.

І тут натоўп зароў. Уся ярасць на Закон, увесь адчай і ўся палёгка

вылілася ў рыку.

— Хай ідзе!

Той пачаў аддаляцца. Тады Максім спытаў у бацькі:

— Дык няўжо толькі слёзы бязбацькавічаў дрэва сушылі?

— Ну, не толькі, — усміхнуўся той, — і яшчэ нешта.

— А што ж тады?

— А гэтага ні я, ні дзеці вам пакуль не скажам, — адказаў Пятро. — На той выпадак, калі з'явіцца сярод вас хаця адзін на дзесяць тысяч такі вось Гнат. І вось калі пачне ён бацьку крыўдзіць, а тут наступіць яму на хрыбет бязлітасны Велікан — вось тады толькі хай бацька адплоціць яму дабрынёю за зло. Добрай мудрасцю за злосную дурасць. А мы пакуль памаўчым.

І людзі зарагаталі. А Гнат аддаляўся ў пушчу, як камяк былой нянавісці.

І так памёр Закон стары.

І так стаў новы Закон.

ЗМЕСТ

СТАРЫ БАЦЬКА.....	3
СТАРЫЙ ОТЕЦ	9
СТАРЫ БАЦЬКА (Адам Станкеві).....	13
НЯМОГЛЫ БАЦЬКА (Уладзімір КАРАТКЕВІЧ)	17
ЛОПАЎШЧЫНА (Уладзімір ЯГОЎДЗІК).....	32

ЛОПАЎШЧЫНА

Пераказаў Уладзімір ЯГОЎДЗІК

Даўней дзеці адвозілі старых бацькоў на галодную смерць у лес. У Лопавшчыну — так гэта называлася. У адной вёсцы жыў гаспадар. І былі ў яго два сыны, якія вельмі шанавалі бацьку. Яны дамовіліся Лопавшчыну адмяніць. Схавалі бацьку ў пограб і шчыра яго даглядалі.

А потым здарылася бяда: зусім не ўрадзіла жыта. Нават жменькі зярнят не засталася, каб пасеяць вясной. Прышлі сыны да бацькі і пытаюцца:

— Тата, што рабіць?

— Трэба поле араць! — пачулі яны ў адказ.

Узаралі сыны поле, зноў прышлі да бацькі.

— А цяпер здзірайце з хаты страху, — параіў стары. — Пасцяліце салому ў барозны і прысыпце зямлёй.

Сыны так і зрабілі. Хутка мінула лета, настала жніво. Па ўсёй

ваколіцы — ніводнага каласочка не знайсці, а на полі братоў — жыта сцяною стаіць.

— Як вы даўмеліся, што ў страсе ёсць зерне? — дапытваюцца суседзі.

— Бацька нас навучыў! — прызналіся хлопцы.

— А дзе ваш бацька?

— У пограбе сядзіць.

Не паверылі ім суседзі, пакуль не ўбачылі бацьку.

— Ці праўда, што ты навучыў, як жыта пасеяць?

— Я навучыў, — пацвердзіў стары.

З таго часу дзеці не адвозяць бацькоў у Лопайшчыну, а кормяць іх да самай смерці.

ЗМЕСТ

СТАРЫ БАЦЬКА.....	3
СТАРЫЙ ОТЕЦ	9
СТАРЫ БАЦЬКА (Адам Станкеві).....	13
НЯМОГЛЫ БАЦЬКА (Уладзімір КАРАТКЕВІЧ)	17
ЛОПАЎШЧЫНА (Уладзімір ЯГОЎДЗІК) ...	32

